

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Vita Spirituali, Eivsque Perfectione - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1611

In quo consistat vita actiua. Cap. xxj.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77833)

Isidor. 3.
sent. c. 15.
num. 10.

redeunt. Aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadarum. Nam ad se accedentes, luce veritatis illuminant, & exemplo sanctitatis inflammant. Hæc est visio discurrens in medio eorum, splendor ignis, & de igne fulgur egrediens. Splendor ignis spiritus diuinus est, qui in istorum cordibus commoratur, & desideriorum fulgura iactat. Et ea, quæ ad vana, & secularia non redeunt, eunt, & reuertantur, quia iam ad secreta contemplationis properant, iam ad labores actionis festinant, nunc charitatis zelo permoti, nunc carnis propriæ imbecillitate coacti. Vnde Isidorus: Visio animalium in Ezechiele, quæ ibant, & non reuertebantur, pertinet ad vitam actiuam perseuerantiam, & iterum, ea animalia, quæ ibant, & reuertebantur, pertinent, ad contemplatiuam vitam mensuram, in qua dum quisque intederit, sua re-

uerberatus infirmitate reflectitur, atque iterum renouata intentione ad ea, vnde descenderat, rursus erigitur. Eunt, & reuertantur, non vtrumque, sed in similitudinem fulguris coruscantis. Nam in nocte huius vitæ, non segniter, sed ardeat feruore spiritus contemplationis suauitatem, & actionis fructum exquirunt. Hæc omnia satis copiosè, & prolixè profequitur Sanctus Gregorius. In his igitur animalibus Apostolicum institutum adumbratum est, quod ex vtraque vita, actiua, & contemplatiua coalescens, in aliam vitam multò præstantiorem, & duas priores comprehendentem euehitur. Cuius perfectio, neque est solum bona opera facere, neque solum in Dei contemplationem incumbere, sed vtrumque munus perfectè, cum malatèque præstare. Et de harum vitarum imaginibus dictum sit satis.

PARS TERTIA

De substantia, fine, & officio vitæ actiuæ.

IAM à figura ad rei substantiam transitum facimus, vt tres vitas spirituales actiuam, contemplatiuam & mistam in se ipsis declaremus. In qua tractatione primò substantia cuiusque vitæ consideranda est, deinde finis, in quem tendit, postea actiones, quarum præsidio finem consequitur, ac tandem ad quos quasi ex instituto qualibet istarum trium vitarum spectet.

In quo consistat vita actiua.

CAPVT XXI.

HACTENVS tres vitas spirituales vidimus per speculum, & in ænigmate, nunc easdem in se ipsis, & quasi facie ad faciem videamus. Nec timèdum est, nobis euenturum, quod adolescentibus solet accidere, qui cum imaginè virginis sibi in cõiugium promissæ conspiciunt, quia mentitur venustatem, quam illa non habet, eius amore ac desiderio flammantur, at ipsius præsentiam, & copiam adepti, amor cõceptus in tepest, quoniam minorem pulchritudinè, eaque agrestis ingenio, prauisque fœdatam moribus inuenerunt. Hoc, inquam, non eueniet nobis, quoniam cum istarum vitarum facies viderimus, earumque consuetudinem acquiserimus, sine vlla comparatione, maiorem, tum morum suauitatem, tum præsentiam venustatem, reperiemus, quam imago, licet culta, & formosa, non attigit. A vita ergo actiua incipiendum est, quia prior est aliis, & ordine temporis, & consequendi desiderio. Prius enim hæc appetenda, & querenda est, quam Deus fecit veluti primum gradum scalæ cælestis, & quasi totius vitæ spiritualis infantiam, sine qua, nullus, neque ad vitam contemplatiuam iuentam, neque ad ætatem virilem mistæ vitæ, perueniet. Omnis enim spiritualis vita à susceptione Domini in proprium cor, sumit sui cursus exordiū. Martha autem, quæ typus actiuæ vitæ est, Dominum hospitio suscepit. Maria verò, quæ vitam contemplatiuam signat, ad pedes Domini, iam in propriam domum admissi prouoluta, quiescit. Vnde optimè Bernardus: Sed prior natu

Luc. 10.
39.
Bern. ser.
3. de as.
sumpt. in
principio.

A Martha videtur, & salutis initium sibi magis actio, quam cõtemplatio noscitur vèdicare. Laudat Christus Mariam, sed à Martha suscipitur. Amat Rachel Iacob, sed Lia supponitur ignorantis. Si de stauide quæritur, audiatur, non esse consuetudinis, vt iuniores prius tradantur ad nuptias. Quòd si luteam hanc cogites domum facile erit nosse, quemadmodum in ea Dominum Martha magis excipiat, quam Maria. Quod enim ait Apostolus: Glorificate, & portate Deum in corpore vestro, Martha dicitur, non Maria. Hæc nimirum corporis vtitur instrumento, cum illi potius sit impedimento. Denique corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitatem. Nūquid & operantem? Martha igitur in domum suam excipit Saluatorem in terris; Maria potius cogitat, quemadmodum suscipiatur ab eo in domo non manu facta, æterna in caelis. Ex quo liquet, primo loco vitam actiuam in tractationem esse vocandam, quæ in cœlum properantibus hospita primò se offert, atque hilari vultu, & serena facie eos in domum suam excipit.

C Actiua igitur vita est, illud vitæ spiritualis institutum, quo homo studiosis actionibus ex professo vacat, vt se ad cõtemplationem veritatis, & amoris perfectionem disponat. Hæc enim vita (vt ipsum nomen præ se fert) actionem respicit, illam scilicet, quam philosophi praxim appellant, cum verò actio praua ad eam non pertineat, quippe quæ cum vita spirituali nihil commercij habet; manifestum est, quia studiosis tantum actionibus vacat ex virtute profectis. Has autem ex instituto suscipit, vt homo se ad cõtemplationem præparet. Siue, quia re vera hunc finem in omni externo opere sibi præsi

Genes. 29.
26.

1. Cor. 6.
20.

Sapient. 9.
15.

præsi

præfigit, ut aptus sit in Dei omnipotentis familiaritatem, ac consuetudinem admitti; siue, quia studiosa opera etiam tantæ dignitatis oblitum, & de hoc sine nihil cogitantem, natura sua aptum ad diuinas res contemplandas, & ignem diuini amoris suscipiendum, efficiunt. Scriptum est enim in Psalmo: Quis ascendet in montem Domini: aut quis stabit in loco sancto eius? Cui interrogationi ipsa veritas summa respondet: Innocens manibus, & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec iurauit in dolo proximo suo: Hic accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo. Mons iste Christus homo est, de quo dixit Isaias: Venite, & ascendamus ad montem Domini, & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis eius. Locus huius montis, Verbum diuinum est, in quo humanitas sustentata consistit. Nam Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Benedictio, gratia contemplationis est, quoniam eam cupiens iustus, tamquam alter Iacob luctatur cum Deo, neque ipsum dimittit, donec benedicat sibi. Misericordia ignis charitatis est, quem Dominus in corde pauperis miseratus accendit, ut omnes eius miseras paupertatesque consumat. Ille igitur ad montem Christum per contemplationem ascendit, ille in diuinitate eius per amorem requiescit, ille aptus efficitur hanc amplam benedictionem, & eximiam misericordiam suscipere, qui in operibus innocentiam tenet, & in cogitationibus munditiam seruat; qui vitam suam rebus inanibus & transitoriis non deputat, & ab iniuriis proximorum abstinet: quæ omnia munera sunt vitæ in actione constituta.

Est etiam vita actiua illa viri spiritualis occupatio, quæ peccata deslet: affectus moderatur: bella tentationum dissoluit: proximos in rebus corporalibus, & spiritualibus iuuat: omniumque virtutum moralium functiones exercet. Ad quam Dominus per Isaiam iustos permouet, dicens: Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante? Quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? Se ipsum (ut notat Hieronymus) ignem, & ardorem appellans: ignem quidem hypocritas deuorantem, ardorem impios, & peccatores vrentem: Sed iustos, & in veritate ambulantes, benignè fouentem, & mirabiliter illuminantem. Huic autem dubitationi, ille, qui summa veritas est, ita respondet, ut eum secum habitaturum astruat, qui vitæ actiuae præstat actiones. Qui ambulat in iustitiis, (inquit) & loquitur veritatem, qui proicit auaritiã ex calumnia, & excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas ne audiat sanguinem; & claudit oculos suos, ne videat malum. Et iterum alio loco per eundem prophetam iisdem actiuae vitæ operibus, gratiam, fortitudinem, ac felicitatem perpetuam promittit. Dissolue (ait) colligationes impietatis, hoc est, multitudinem peccatorum te colligantium: solue fasciculos vitiorum deprimentes; dimitte eos, qui contracti sūt, liberos, & omne onus, quo imbecillos opprimebas, dirumpe. Frange esurienti panem tuum, doctrinæ, quæ abundas, & egenos, vagosque, quia nemo eos ad Christum vocauit, induc verbo prædicationis in domum Ecclesiæ, quam Dominus, sua benignitate, fecit tuam. Cum videris nudum virtutibus, operi eum, & carnem tuam, id est, proximos tuos, ne despexeris. Nā si in his te exercueris operibus, tunc erumpet quasi mane lumen tuum, gratia scilicet diuina tibi concessa, quæ tenebras peccatorum dispellit; & sanitas tua citius orietur: ut qui minus potes eras ad implenda diuina mandata, iam facilli-

Psal. 23. 3.

Isa. 2. 3.

Isa. 1. 14. Gen. 32. 26.

Isa. 33. 14.

Hier. lib. 10. in Isa. c. 33.

Isa. 53. 11.

Isa. 58. 6.

A mē Dei tui in omnibus exequatis voluntatem. Et anteibit faciem tuam iustitia tua, ut tamquam iustus, & Deo acceptus, non vanis, sed veris laudibus efferris. Tandemque gloria Domini colliget te, illa sanè gloria, quam paratam habet timentibus se.

Magna vita, cui tam ingens præmium decernitur. Magna profectò, sine qua, neque esset apud homines correctio morum, neque passionum cohibitio, neque disciplina virtutum: neque prudentia actiones dirigeret, nec iustitia contineret, nec fortitudo partem irascibilem stabiliret, nec temperantia concupiscibilem ordinaret. Sine illa non esset in Ecclesia doctrina, non esset peccatorum punitio, non bonorum operum præmium, non sacramentorum administratio. Deessent misericordiæ opera, neque aliquis cibaret famelicum, potaret sitibundum, vestiret nudum, aut visitaret infirmum. Tandem hominum procuratio, & communitatum gubernatio, totiusque reipublicæ administratio deficeret; quia hæc omnia præstamus ministerio huius vitæ, quæ vocatur actiua. Cum enim hæc omnia, non ad contemplationem, sed ad praxim pertineant, certissimum est ad id vitæ genus spectare, quod in actione consistit. Magna denique vita, cuius opera, si in propriam utilitatem ordinentur (ut sunt fletus peccatorum causa profusi; affectuum mortificatio, virtutū exercitatio, & cætera huiusmodi) nos ipsos emendant, à peccatis ac vitiis purgant, virtutum indumentis exornant, & paulatim ad mentis prouehunt sanctitatem. Si vero in usum aliorum dirigantur, proximorum necessitati subueniunt, fratres iuuant, imò & ipsi vniuersorum Domino in suis membris inseruiunt. Quare in nouissimo die, his, qui à dextris erūt, bonis nimirum ac iustis, est ipse dicturus, Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare; sitiui, & dedistis mihi bibere, hospes eram, & collegistis me; nudus, & cooperuistis me; infirmus, & visitastis me in carcere eram, & venistis ad me.] Illis autem valde admirantibus, & interrogantibus, quando hæc in Dominum obsequia contulerint, dicitur illis: Amen dico vobis, quamdiu fecistis vni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.]

C hristus ergo obsequia membris suis, nempe proximi facta, ita recipit, ita diligit, ita gratificatur; ac si in gratiam sui corporis essent effecta. Hac ratione Basiliius, certè potentissima, nos ad vitam actiuam pronocat, sic dicens: Si ministrare vis, in nomine Christi ministrato. Ipse enim dixit: Quatenus fecistis vni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Nam siue hospites recipis, siue medicos reficis, siue dolentium misericordia commoueris, siue necessitate aliqua calamitatēve oppressos auxiliari metu subleuas: siue aduersa valetudine laborantibus inferuis; omnia isthæc officia perinde Christus habet, ac si in ipsum propriè cōferrentur.] Qui ergo Christum cupimus, qui eius dulcia oscula, & purissimos optamus amplexus, quatenus cum primò per actiuam vitæ, ministremus ei in proximis, ut postea illum in seipso inuenire, eoque cum ingenti gaudio perfrui possimus. Optimè quidem ait factus Bonaventura, Cur, anima, tota die anxialis post Christum, indicabo tibi quem diligit anima tua, o spōse dilecti. Certè in infirmaria iacet, & ibi angustiat, & ibi torquetur. Curre, & sibi ministra, sibi compatere infirmanti. Cur instas spōsa quotidie, ut spōsi osculo osculeris? accede ad leprosum, & osculare eum, quia ibi iacet sponsus. Cur sponsa miserima, præ sponsi amore languere te dicis, & ipsum quotidie nudum, discalciat, & afflictū ante te vides transire,

D eus ergo obsequia membris suis, nempe proximi facta, ita recipit, ita diligit, ita gratificatur; ac si in gratiam sui corporis essent effecta. Hac ratione Basiliius, certè potentissima, nos ad vitam actiuam pronocat, sic dicens: Si ministrare vis, in nomine Christi ministrato. Ipse enim dixit: Quatenus fecistis vni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Nam siue hospites recipis, siue medicos reficis, siue dolentium misericordia commoueris, siue necessitate aliqua calamitatēve oppressos auxiliari metu subleuas: siue aduersa valetudine laborantibus inferuis; omnia isthæc officia perinde Christus habet, ac si in ipsum propriè cōferrentur.] Qui ergo Christum cupimus, qui eius dulcia oscula, & purissimos optamus amplexus, quatenus cum primò per actiuam vitæ, ministremus ei in proximis, ut postea illum in seipso inuenire, eoque cum ingenti gaudio perfrui possimus. Optimè quidem ait factus Bonaventura, Cur, anima, tota die anxialis post Christum, indicabo tibi quem diligit anima tua, o spōse dilecti. Certè in infirmaria iacet, & ibi angustiat, & ibi torquetur. Curre, & sibi ministra, sibi compatere infirmanti. Cur instas spōsa quotidie, ut spōsi osculo osculeris? accede ad leprosum, & osculare eum, quia ibi iacet sponsus. Cur sponsa miserima, præ sponsi amore languere te dicis, & ipsum quotidie nudum, discalciat, & afflictū ante te vides transire,

E tiam vita actiua illa viri spiritualis occupatio, quæ peccata deslet: affectus moderatur: bella tentationum dissoluit: proximos in rebus corporalibus, & spiritualibus iuuat: omniumque virtutum moralium functiones exercet. Ad quam Dominus per Isaiam iustos permouet, dicens: Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante? Quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? Se ipsum (ut notat Hieronymus) ignem, & ardorem appellans: ignem quidem hypocritas deuorantem, ardorem impios, & peccatores vrentem: Sed iustos, & in veritate ambulantes, benignè fouentem, & mirabiliter illuminantem. Huic autem dubitationi, ille, qui summa veritas est, ita respondet, ut eum secum habitaturum astruat, qui vitæ actiuae præstat actiones. Qui ambulat in iustitiis, (inquit) & loquitur veritatem, qui proicit auaritiã ex calumnia, & excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas ne audiat sanguinem; & claudit oculos suos, ne videat malum. Et iterum alio loco per eundem prophetam iisdem actiuae vitæ operibus, gratiam, fortitudinem, ac felicitatem perpetuam promittit. Dissolue (ait) colligationes impietatis, hoc est, multitudinem peccatorum te colligantium: solue fasciculos vitiorum deprimentes; dimitte eos, qui contracti sūt, liberos, & omne onus, quo imbecillos opprimebas, dirumpe. Frange esurienti panem tuum, doctrinæ, quæ abundas, & egenos, vagosque, quia nemo eos ad Christum vocauit, induc verbo prædicationis in domum Ecclesiæ, quam Dominus, sua benignitate, fecit tuam. Cum videris nudum virtutibus, operi eum, & carnem tuam, id est, proximos tuos, ne despexeris. Nā si in his te exercueris operibus, tunc erumpet quasi mane lumen tuum, gratia scilicet diuina tibi concessa, quæ tenebras peccatorum dispellit; & sanitas tua citius orietur: ut qui minus potes eras ad implenda diuina mandata, iam facilli-

Matt. 25. 34.

Basil. in cons. monast. c. 2.

Bonavent. in simu. l. 2. c. 3.

& negligis, neque etiam compateris tibi: Hæc est prima vite spiritualis pars initium cœlestis itineris, ianuam incomprehensibilem thesaurorū, vitare mala, præstare bona, seipsum per mortificationem ordinare, proximis propter Christum inseruire. Qui hæc ianuam in exordio suæ conversionis non occupat, certò sciat se in vita spirituali minimè progredi; sed per voluntatis propriæ deserta, inuia, & inaccessibleia discurrere.

In quem scopum tendat vita actiua.

CAPVT XXII.

NILLVM est hominum institutum, quod non ad aliquem peculiarem scopum & finem dirigatur, cuius gratia, & illum viuendi modum, siue institutum arripimus, & vniuersas eius molestias (si quæ incidant) non solum patienter, sed libenter quoque sustinemus. Ab initio documento Ioannes Cassianus sumit disputationis initium, suarum collationum lectores ad perfectam vitam allicit. Omnes inquit artes ac discipline, scopum & finem proprium habere noscuntur, ad quem respiciens vniuscuiusque artis industrius appetitor, cunctos labores, & pericula, atque dispendia, æquanimitè gratanterque sustentat. Quod argumentum, propositis exemplis agricolæ, negotiatoris, & militis (quorum primus perceptionem copiosarum frugū; secundus, diuitiarum questum, tertius, adeptionem honorum ad dignitatem, tamquam finem respicit) latè & eleganter profequitur. In hanc eandem sententiam optimè dixit Basilus. Neque fieri potest, vt ille artem, aut scientiam aliquam exactè comprehendat, qui alias ad aliam rem se confert; imò neque vllam artem consequi poterit, si non antea ea, quæ propria finis sunt, cognouerit. Et reuera, quia multi suorum operum finem ignorant, & nihil certum suis actionibus assequi intendunt, idè in vanum laborant, sine fructu se cruciant, & post multas curas, & labores, parum, aut nihil emolumentum percipiunt. Est enim finis veluti calcar nos incitans, & ad currendum perurgens: Est veluti gemma, quam volens manibus apprehendere. Si autem ipsum, nec sentiamus impellentem, neque inuitantem videamus, & cursus nostri operis erit lentus, & segnis, & eius, quod nos latet, inanis apprehendendi conatus. Nonne, quia iaculum aut sagittam emittit, si non in scopum aliquè dirigat, operam ludit, & priuatus manet sui laboris effectu: Eodem profus modo, qui in nullum finem mentis oculos figens, aliquam vitam spiritualem amplectitur, nullū, aut modicum capiet suorum operum laborū, que profectum.

Finem ergo atque scopum (pro eodem enim accipio, licet Cassianus distinguat) viam, ac vitam, quam hucusque descripsimus, breuiter inquiramus, in quem tendere debet actiuus, hoc est bonarū actionum sectator, ne sine fructu se exerceat, atque, vt eo adepto valeat ad perfectiora conscendere. Finis iste non est alius, quam vniuersorum vitiorū extinctio; passionum mortificatio; virtutum moralium acquisitio; & in bonis operibus rectitudo. Aut breuius. Finis est emendatio morum, ac vitæ correctio, quæ sine vitiorum deletionem, sine affectuū cohibitionem, sine virtutum adeptione, ac sine rectis operibus, nequaquam subsistit. Quare Iſidorus, actiuam vitam vocat innocentiam bonorum operum. Quomodo autem hæc innocentia, ac operum puritas, aut obtinebitur, aut conseruabitur, si adsit vitia, quæ actio-

nes inficiant, & passionem immoderatam, quæ rationem obnubilent, si desint virtutes, quæ bonas actiones efferant, si absit ipsa æquitas, atque iustitia: Et Cassianus, religionis nostræ disciplinam in duas partes, siue scientias (vt ipse vocat) practicam, & theoreticam, existimat esse diuisam; quæ idem sunt cum vita actiua, & contemplatiua. Practica autem, id est, actualis, emendatione (inquit) morum, & vitiorum purgatione perficitur. Atque alio loco, Finem cænobitæ describēs, qui scilicet in monasterio positus, vitam actiuam colit, ita ait. Finis cænobitæ est, omnes suas mortificare, & crucifigere voluntates, ac secundum Euangelicam perfectionis salutarem mandatum, nihil de castro cogitare. Nemo non videt, in hoc fine à Cassiano proposito, ea quatuor, quæ diximus, manifestissime contineri. Quis enim, aut vitis infectus, aut affectuū oppressionem turbatus, suas voluntates crucifiget? Et quis virtutibus spoliatus, aut operum curitate non reclusus, poterit ita omnia cõtemnere, vt inordinatè, nihil mundanum, aut temporale recogitet? Imò & Deminus per os Iſaie hæc a iustis, qui omnes saltem actiuam vitam agunt postulare videtur, dū ait, Si auerteris à Sabbato pedem tuum, facere voluntatem tuam in die sancto meo, & vocaueris Sabbatum delicatum, & sanctum Domini gloriosum, & glorificaueris eum, vt non facias vias tuas, & non inuenitur voluntas tua, vt loquaris sermonem tunc delectaberis super Domino. Auertere enim à Sabbato pedes, id est, affectus animæ, ne eos, aut desiderio, aut opere impleamus; quid est nisi passiones cohibere? Et vocare dies nostros Sababata delicata, & Domino accepta; quid est, nisi vitia nostra delere? Hæc enim faciunt, vt non sine indignatione Dominus dies nostros sibi iam per religionem vitam cõsecratos abiiciat, dicens: Galendas vestras, & solemnitates vestras, odiuit anima mea; facta sunt mihi molesta, laboraui sustinens. Glorificare autè Dominū, vt nō faciamus vias nostras; quid aliud est, nisi virtutes acquirere; quæ sunt vitæ, non nostræ, sed Dei, in quibus ambulamus, vt diuinus honor semper in nobis illustrior appareat. Denique subditam esse nostram voluntatem adeo, vt nec loquamur sermonem, qui Deo displiceat, aut proximum offendat, quid est nisi perfectam innocentiam retinere? Nam si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir: Iure ergo astruximus ea quatuor, vno vitæ actiuæ fine comprehendi.

Hæc vita iure potest appellari, bonarum actionum effectrix, quare eius scopus erit, bonas actiones præstare, quæ Deo placeant, & præmium æternum post huius mortalitatis cursum, accipiant. Studiosas autem actiones non præstat, qui bonus non est, dicente Domino: Non potest arbor mala bonos fructus facere. Hæc igitur vita, vt bona opera reddere possit, suum sectatorem, debet bonum, & studiosum efficere. At non est studiosus, qui vitiorum labe corrumpitur, cum vitia sibi contraria virtutibus, & omnium criminū, ac iniquitatum principia. Nō est studiosus, qui affectuum suorum extenuatione raptus, quæ non amanda sunt, amat, quæ non odienda sunt, odit, quæ amplectenda sunt, fugit, & in rebus pessimis delectatur. Non est studiosus, qui habitus virtutum non comparat, à quibus, vt sapientis à sapientia, sic nominatio studiosi desumitur. Nō est demum studiosus, qui reclusus non est, nec rectum meritò appellabimus, eum, qui opera elicit praua, atque distorta. Quare Bernardus sapienter dixit, Rectum re vera te dixerim, si rectè in omnibus sentias, & factis nō dissentias. Inuisibilis animæ statum nūciat fides, & actio. Rectum iudica, si fide Catho-

Cassi. col. 14. de spirituali sci. c. 1.

Idem col. 19. c. 8.

Iſa. 58. 13.

Iſa. 1. 14.

Iacob. 3. 2.

Matth. 7. 19.

Bern. ser. 24. in cat.

Cassi. col. 1. c. 2.

Cassian.

Iſid. lib. 3. sentent. c. 15. nu. 1.